

27e jaargang
Nummer 1

1

Mei 2022

Colofon

Loes la Faille
Carin van de Ploeg
Diet ter Stege
Leo Weterings
Hans IJzerman
Peter van Dam
Michiel van Harten

Opmaak

Marcel Lieverdink

Wanneer toezending van de Milieupraat, niet langer op prijs wordt gesteld, kunt u dit melden bij ons secretariaat. Uw naam/adres en/of e-mailgegevens zullen vervolgens direct uit onze administratie verwijderd worden.

Bezoekadres

Campherbeeklaan 82 A
8024 BZ Zwolle

Telefoon

038 - 33 77 342

Internet links

info@milieuraadzwolle.nl
www.milieuraadzwolle.nl
www.nooterhof.nl

Nooterhof: plannen in uitvoering

De Nooterhof is sinds 1 april weer vier dagen per week open. Ook dit seizoen wordt er met veel vrijwilligers gewerkt aan ecologisch onderhoud en openstelling. Zodat jong en oud weer lekker kunnen komen genieten in het park en leren over de natuur.

De komende maanden wordt onder andere gewerkt aan een ruimer, deels professioneel, natuur- en milieueducatie aanbod en verdere verbetering van de voorzieningen in het park. Natuur, rust, spelen en leren blijven voor bezoekers voorop staan.

De Milieuraad, IVN, KNNV, Zwolle Groenstad en Thales - vereniging voor weer- en sterrenkunde vormen samen het Nooterhofnetwerk (NN). Het NN ondersteunt het bestuur van de nieuwe Stichting Nooterhof met beleid en programma voor het park. Zoals workshops en lezingen.

Iedere donderdag komen studenten van het Zone.college in de Nooterhof helpen met het onderhoud. Als dank daarvoor schonk de school een boom, die werd gepland op 7 april: een Tetradium danielii, ook bekend als 'stinkende es'.

Wat gaat het worden? De Nooterhof krijgt in stapjes een nieuw logo... De ontwikkelingen van de Nooterhof zijn te volgen via nooterhof.nl en onze social media op Facebook, Twitter en Instagram.

Lente in de Nooterhof

Voorzomerfeest Nooterhof - Natuur voorop!

Zondag 15 mei, van 13.00 tot 17.00 uur. Creatieve, speelse en leerzame workshops voor jong en oud bij een flink aantal kramen. Thema's: groen, natuur en milieu. Behalve actief deelnemen aan

de workshops kun je ook gewoon lekker genieten van de sfeer, de natuur in het park, een drankje met sfeervolle muziek op het terras en groene verhalen. Programma nooterhof.nl

actief voor een natuurlijke leefomgeving

Waarmaken en waarnemen!

Natuurplatform Zwolle heeft partijen in de nieuwe gemeenteraad het Manifest Duurzaam Zwolle 2022-2026 (en 2050) aangeboden als urgent pleidooi voor het nieuwe bestuursprogramma van Zwolle.

Het Natuurplatform roept op om vanaf nu in elk plan de te behalen resultaten te vermelden. Zo wordt duidelijk hoe een plan bijdraagt aan

het herstel van de natuur met levenkrachtig groen en water, met minder CO2 en ammoniak. Met maatregelen tegen het verder opwarmen van de stad, tegen wateroverlast en tegen het verspillen van grondstoffen en energie.

Meer ambitie nodig

Duurzaamheid is internationaal en landelijk samenwerken. Dat vraagt een ambitieus

gemeentebestuur. Een bestuur met plannen die van groot tot klein laten zien wat de 'groene winst' voor alle Zwollenaren is. Alleen zo gaat de gemeente voor de toekomst goed om met het leven en de middelen van onze inwoners, flora en fauna.

Samen voor kwaliteit

Natuurplatform en Milieuraad hebben de afgelopen tijd advies gegeven bij plannen voor een duurzaam en natuurinclusief Zwolle. Zo wordt op dit moment onafhankelijk onderzoek gedaan om natuurwaarden van het Zwolse grondgebied in kaart te brengen. Mens- en milieuvriendelijk groeien is uitgangspunt van het gewenste duurzame beleid.

Een veilige en gezonde leefomgeving vraagt om bij plannen vooraf resultaten vast te leggen en die resultaten na oplevering ook te controleren. Het Natuurplatform biedt alle partijen aan de komende tijd in gesprek te gaan over het manifest Waarmaken en waarnemen en andere groene en duurzame onderwerpen.

Manifest en informatie milieuraadzwolle.nl

Aanvullend advies

De actualiteit en urgentie rond het thema energie leidde tot een aanvullende notitie voor de coalitieonderhandelaars:

Snel energie en geld besparen door extra isoleren

Isoleren werkt: een nieuw huis vraagt 300 m3 gas per jaar. Een gemiddeld bestaand huis maar liefst 1.500 m3 meer. Daarom adviseert de Milieuraad het nieuwe gemeentebestuur nu eerst alles op isoleren te zetten: We weten wat het kost en wat het oplevert. Nieuwe energiebronnen zijn in ontwikkeling en dat kost nog tijd en geld.

Goed isoleren vraagt geen onderhoud en het maakt ons direct veel minder afhankelijk van onzekere energiebronnen. Het Nationaal Isolatieprogramma geeft tot 2030 in

totaal 4 miljard euro om 2,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen aan te pakken. Voor Zwolle zou dat - gerekend naar het aantal inwoners - 28 miljoen euro betekenen.

Huur, koop en maatschappelijk vastgoed

Huurwoningen hebben nu gemiddeld energielabel B. De Milieuraad stelt voor daar in 2030 energielabel A van te maken. Zo krijgen huurders een lagere energierekening.

Voor koopwoningen zijn er al buurtinitiatieven in Berkum, Assendorp en Wipstrik:

Eigenaren hebben vaak meer aan subsidie voor afzonderlijke maatregelen en materialen dan aan subsidie voor arbeidsloon en meerdere besparingsmaatregelen tegelijk.

Extra ondersteuning door de gemeente is hard nodig, want in 2021 hadden had nog maar 1 op 3 koophuizen energielabel A of B. Die extra steun is ook nodig voor scholen, wijkcentra, sportvoorzieningen en ander maatschappelijk vastgoed waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

VLO bij Holthagen, februari 2022
Foto: Diet ter Stege

Knotseizoen VLO eindigde in de Nooterhof

Zaterdag 12 maart 2022 was het voor de VLO de laatste keer van het 47e knotseizoen, en dat werd natuurlijk gezellig afgesloten op het terras van de Nooterhof. De knotters krijgen een welverdiende zomerrust.

Er is echt heel hard gewerkt, en ook met veel plezier. Ondanks de uitval van zes ochtenden zijn de aantallen van geknotte bomen, maar ook het aantal knotters weer hoog. Het afgelopen knotseizoen - november 2021 tot en met half maart 2022 - waren

er meer dan 35 knotters per ochtend aan het werk en zijn er en dikke 400 wilgen en populieren geknot. De werkplekken waren - de omgeving van - Kleine Veerweg, Zuthemerweg, Holthagen, Scholtensteeg, Zalkerdijk, Oude Deventerstraatweg en Nooterhof. Ook 5.200 m2 van het griend in Windesheim werd gesnoeid. Het nieuwe knotseizoen gaat zaterdag 5 november 2022 weer van start

Sleedoornpage veilig in Zwolle

Tekst: Loes la Faille

De sleedoornpage is een vlinder die nog maar weinig voorkomt in Nederland. Gelukkig is Zwolle een van de gemeenten waar de sleedoornpage nog veel voorkomt. Om de vlinder een veilige toekomst te geven in Zwolle, heeft de gemeente samen met de vrijwilligers van de insectenwerkgroep Zwolle, ondersteund door de Vlinderstichting en de ROVA een beheerplan gemaakt. Het is de bedoeling dat het struweel en bosschages met vitale sleedoorn worden hersteld. De struiken moeten jonge twijgen hebben, de ideale plek om eitjes af te zetten. Om weer mooie vitale sleedoorns te krijgen worden verschillende maatregelen uitgevoerd. Er gaan bomen gekapt worden zodat de sleedoorn weer in de zon komt te staan. Ook worden er op verschillende plekken in Zwolle nieuwe sleedoorns aangeplant. De door de sleedoornpage gelegde eitjes zullen de komende jaren door vrijwilligers geteld gaan worden. De maatregelen

moeten ervoor zorgen dat het aantal eitjes binnen vijf jaar weer gelijk is aan het aantal van 2017. Andere diersoorten profiteren overigens ook van de maatregelen. Natuurlijk zijn in Zwolle alle vlinders welkom. Wist je dat stadsnatuur belangrijk is voor vlinders? Vlinders in de stad gaan later in de overwinteringsmodus dan hun soortgenoten in het buitengebied. In de steden is het warmer, zodat vlinders langer kunnen rondvliegen. Doordat de vlinders in steden kunnen profiteren van een langer groeiseizoen, kunnen ze een extra generatie nageslacht voortbrengen.

Hoe kunnen we zoveel mogelijk vlinders naar onze tuinen en balkons lokken? Vlinders zijn koudbloedige dieren. Maak beschutte plekken in de tuin waar vlinders zich op kunnen warmen zodat ze kunnen vliegen. Zorg voor nectar, voedsel voor vlinders, in je tuin of op je balkon. Vlinders halen nectar uit bloemen. Zorg het hele jaar door voor bloeiende planten. Gooi rottend fruit niet weg, maar leg het

neer zodat vlinders erbij kunnen. Je zou een vlinderkastje op kunnen hangen. Vlinders hebben dan een plek om te schuilen tegen de regen en een overwinteringsplek. Denk ook aan rupsen in je tuin. Goede planten voor rupsen zijn bijvoorbeeld klimop, brandnetel en judaspenning. Zet verschillende kruiden in je tuin. Je kunt er bijvoorbeeld lavendel, marjolein, citroenmelisse of tijm inzetten. Dit is niet alleen nuttig voor vlinders en andere insecten. Verse kruiden zijn lekker in je eigen maaltijden. Vermijd te allen tijde bestrijdingsmiddelen. Daarmee doodt je niet alleen vlinders maar je helpt ook andere nuttige dieren zoals lieveheersbeestjes en bijen om zeep. Help je mee de vlinders te beschermen?

Nieuwsoverzicht

Otters in Zwolle

Eind 2021 is er een otteroversteekplaats aan de Ceintuurbaan gemaakt. De oversteekplaats is een plank met twee rasters en moet het doodrijden van otters voorkomen. Als otters bang zijn om onder een brug door te zwemmen, klimmen ze op het land om zo over te steken. Het gevolg zijn dodelijke aanrijdingen. Het water gaat strak onder de brug door, wat de otters angstig maakt. Het aantal otters in Zwolle groeit. Dit komt door de goede waterkwaliteit met meer vis en door meer natuurvriendelijke oevers. Er zitten vier otters in de stadsgracht en er zijn otters in Zwolle-Zuid gespot.

Golfclub Zwolle schenkt 1.500 bomen

Golfclub Zwolle schonk jonge bomen als onderdeel van het Overijssels oogstweekend van Urgenda en Meer Bomen Nu. Ze kregen een plek in een van de natuurgebieden in Nederland of in de eigen tuin van de vrijwilligers en belangstellenden. Met 'verplanten' als methode kunnen in het hele land bossen, heggen, hagen en bermen worden volgeplant. Kwekers kunnen onvoldoende bomen leveren voor alle klimaatdoelstellingen, maar de natuur levert genoeg.

Meer volkstuinten in Zwolle

Door corona is de vraag naar volkstuintjes enorm is gestegen. De gemeente heeft de behoefte geïnventariseerd en wil meer volkstuintjes realiseren. Er staan in Zwolle ongeveer 200 mensen op de wachtlijst voor een moestuin op een volks- of nutstuincomplex. Zwolle is op dit moment rijk aan drie volkstuincomplexen, zo'n vijftien nutstuincomplexen en ontzettend veel publieke-, private- en buurtinitiatieven met een focus op eetbaar groen.

Realisatie Koggepark

De gemeente heeft ingestemd met een visie voor het park. Het Koggepark loopt van de voormalige Hanzebadlocatie, waar woningen komen, tot en met het Willemskwartier bij de Nieuwe Veerallee. In het park is straks veel ruimte voor de voetganger en de fietser. Door het Koggepark loopt een fietsstraat, de auto is er te gast. Het moet een rustpunt worden waar je prettig buiten kunt zijn.

Nestkastjes voor koolmezen die eikenprocessierups bestrijden

Scholieren van het Thomas a Kempis College helpen bij het bestrijden van de eikenprocessierups. Ze maken nestkastjes van Zwols hout. Deze nestkastjes zijn voor koolmezen die de eikenprocessierupsen opeten.

Gerard Mostert krijgt eigen brug

Vrijdag 18 maart 2022 is één van de bruggetjes over de Westerveldse Aa vernoemd naar Gerard Mostert. Wijkwethouder Dorrit de Jong onthulde samen met zijn dochter het naambord.

Gerard Mostert, vorig jaar helaas overleden, was en is nog steeds van enorme waarde voor het openbaar groen in de wijk Aa-landen en de stad Zwolle. Hij zorgde voor veel groen en ruimte in de wijken, met parkjes om in te spelen en groenstroken waar plant en dier zich thuis voelen. Ook heeft hij De Nooterhof en het Westerveldse Bos bedacht. Landelijk was Gerard één van de grondleggers voor het ecologisch groenbeheer en hij heeft de Nationale Boomplantdag geïntroduceerd.

Met het vernoemen van de brug bedankt Zwolle Gerard Mostert voor zijn enorme inzet. Zo blijven wij hem en zijn gedachtegoed altijd herinneren.

Groen bushokje met klimaat adaptieve plantenstroken

Als het aan de studenten van Tuin & Landschap ligt moet er aan het eind van het schooljaar een bushokje staan omgeven door klimaat adaptieve beplanting. In het project werken de studenten in opdracht van Xplosief - aanbieder van cultuureducatie in het onderwijs - samen met verschillende organisaties, zoals Windesheim Zwolle, Deltion College Zwolle en Thorbecke Scholengemeenschap om een bushokje te ontwerpen en te realiseren.

Zwolle redelijk groen

Natuur en Milieu deed een onderzoek onder 32 grootste steden van Nederland, waar Zwolle ook bij hoort. Uit dit onderzoek blijkt meer dan de helft van de buurten versteend te zijn. Dit valt in Zwolle relatief mee. In 12 van de 44 onderzochte Zwolse buurten is het aandeel groen per woning minder dan 75 m2 en in 3 is er minder dan 1 ha aaneengesloten groen te vinden.

Voedselbosje voor de Markesteen

Op het schoolplein van de Markesteen is een voedselbosje aangeplant. Dit gebeurde door de leerlingen samen met IVN natuur-educatie en de gemeente. Het voedselbosje is 30 m2 groot en telt 30 verschillende soorten eetbare bomen, struiken, kruiden en bodembedekkers. Op deze groene plek leren kinderen hoe voedsel groeit en smaakt. Steeds meer scholen vergroenen hun buitenruimte: dit is goed voor de leerlingen en goed voor de natuur.

Groene menukaart gelanceerd

De Groene Menukaart is een platform waarmee eigenaren van monumenten geholpen worden bij het verduurzamen van hun monumentale panden. Op het platform is digitaal te ontdekken wat er mogelijk is op het gebied van energiebesparing en energieopwekking. Ook geeft De groene menukaart inzicht in subsidies en regelgeving van de gemeente.

Bomenlanenboek voor Wim Eikelboom

Het eerste exemplaar van het boek Bomenlanen is uitgereikt aan Zwollenaar Wim Eikelboom. Bij die gelegenheid bracht Eikelboom een eerbetoon aan de Zwolse Groene Kathedraal, een markante populierenlaan langs de IJssel. Wim Eikelboom is de nieuwe ambassadeur van de Bomenstichting.

Proef Energiek en cool sporten!

Op de terreinen van Be Quick '28 en sportcomplex de Marslanden worden proefvelden met zonnecollectoren aangelegd. Kunstgras voetbalvelden kunnen er ook voor zorgen dat de bewoners en gebruikers van omliggende gebouwen er warm bijzitten, zonder aardgas. Deze twee proefprojecten zijn de eerste toepassingen van warmtewinning uit kunstgras voetbalvelden en uniek in Nederland.

Circulaire fietsverbinding

Op bedrijventerrein Hessenpoort zijn een uniek fietspad en fietsbrug in gebruik genomen. Het fietspad bestaat voor 80% uit hergebruikt materiaal en is gemakkelijk te verplaatsen.

Diervriendelijke aanpak van overlast ganzen

Zwolle gaat de overlast van ganzen op een diervriendelijke manier aanpakken. Er vindt een behandeling van de nesten plaats zodat niet alle eieren uitkomen. Verder worden de groene plekken in de stad onaantrekkelijk gemaakt voor ganzen. De gemeente wil ook meer communiceren over ganzen in de stad.

Boompjes planten en rommel opruimen langs IJssel

Op 19 maart zijn boompjes geplant langs de IJssel in Zwolle-Zuid. Ook is er afval geraapt in de uiterwaarden. In een speciaal gedeelte van de uiterwaarden mag bos gaan groeien. Met hulp van vrijwilligers wordt daar aanplant gedaan om het rivierbos een handje te helpen. Het gaat om een schaars bostype in ons land: hardhout ooibos. Dit hoger

gelegen bos in de uiterwaarden bestaat uit inheemse soorten als de eik, fladderiep en zoete kers en meidoorn. De actie werd georganiseerd door de natuurvrijwilligersgroep A Rocha Zwolle.

Scholen voor bijen

Vanuit de Bijenbeweging Overijssel is de campagne Scholen voor Bijen opgezet om basisschoolleerlingen kennis te laten maken met biodiversiteit en het belang van insecten, en de wilde bij in het bijzonder. Alle basisscholen in Overijssel kunnen nu gratis gastlessen aanvragen van een bijengastdocent om te leren over deze belangrijke bestuivers. De bijengastlessen kan aangevraagd worden op nmeoverijssel.nl/nieuws

Bomenkap maakt reacties los

Bomen hebben grote invloed op de leefbaarheid in de stad. Als bomen niet veilig zijn, worden ze echter vervangen. Onder meer in Het Engelse Werk stonden onveilige populieren bij de IJssel. Een aantal stammen is blijven staan. Insecten vinden er een schuilplaats en gebruiken die beschutting om zich voort te planten. Ooievaars hebben er alvast een nest gebouwd. De kap van bomen in Park Wezenlanden maakte veel reacties los. De balans natuur - veiligheid ligt gevoelig. Informatie [zwolle.nl/bomen](http:// zwolle.nl/bomen)

Inname kringloop bij ROVA

Inwoners brengen regelmatig spullen naar het milieubrenghstation, die goed door iemand anders te gebruiken zijn. Daarom helpen medewerkers van de kringloop om bruikbare spullen ook daar een tweede leven te geven. Eerst kleingoed als vazen, boeken en nachtkastjes om die in één van de kringloopwinkels te verkopen. Zwolle zonder afval is zoveel mogelijk opnieuw gebruiken. Zelf brengen kan bij de winkel aan de Nieuwe Deventerweg. De kringloop haalt herbruikbare spullen op afspraak ook thuis op kringloopzwolle.nl/services

Natuurwaarneming

Tekst en foto: Peter van Dam

Al zolang ik woon in Westenholtte telt onze stadstuin tientallen soorten wilde planten. Hoe meer soorten, hoe meer soorten

insecten en andere dieren. Vaak komen wilde planten 'vanzelf', maar af en toe krijgen of kopen we een paar 'nieuwe' soorten. Zo hebben we onze tuin verrijkt met de bollen van leuke soorten, zoals de wilde tulp. Na het

planten in de herfst, is het uitkijken naar die tulp in het voorjaar. En inderdaad, daar is hij dan. Prachtig. En dan een echte verrassing: op de tulp zit een kleine strekspinn. Zo snel al een toename in de biodiversiteit.

Recensie *Mevrouw Mol en andere (niet zo heel) vreemde figuren*

Tekst: Carin van de Ploeg

Als Julian met zijn ouders en zusje Mollie verhuist naar een hele saaie wijk ergens in Nederland, komt hij in een spannend avontuur terecht. Samen met zijn vriendinnetje Sifra ontmoet hij een nieuwe buurvrouw, mevrouw Mol, die hen meeneemt in de wonderse wereld van bodemdieren.

In het boek leer je hoe nuttig bodemdieren zijn en wat ze allemaal doen om de bodem gezond, schoon en opgeruimd te houden. En hoe wij ze daarbij kunnen helpen.

Dit boek is mogelijk gemaakt door het project Onder het maaiveld van IUCN NL, het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW), het Centrum voor Bodemecologie (CSE) en de Vlinderstichting. Onder de noemer van

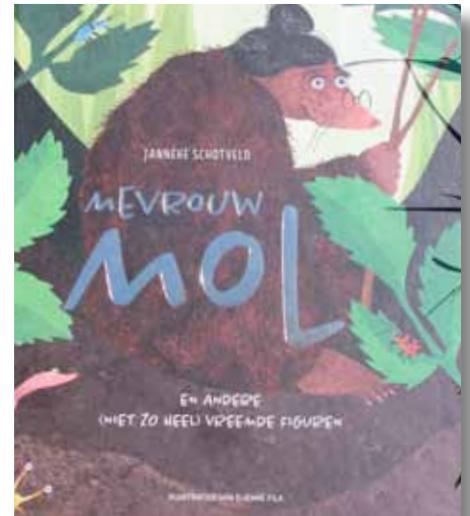
w-onderwereld brengt dit project het belang van een gezonde bodem onder de aandacht bij kinderen. Het is ontwikkeld door Very Tales, in samenwerking met Uitgeverij Zwijsen en in co-creatie met groep 5/6 van de Jozef-school in Weesp. Het is gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij.

onder-het-maaiveld.nl/w-onderwereld

Auteur: Janneke Schotveld, Illustrator: Djenné Fila, Uitgeverij Zwijsen, zwijsen.nl, ISBN 871-9681005120

Wist je dat de Nooterhof een bodemdiertjeskist heeft, waar u samen met je (klein)kinderen aan bodemonderzoek kunt doen. Er zit informatie in over de mol en hoe hij zijn eten verzamelt, maar ook een voorbeeld van een mol, een prentenboek over een mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft (voor kleuters) en een

boek over mevrouw Mol en andere bodemdiertjes (voor oudere kinderen). Je kunt de mollen/bodemdiertjeskist lenen als je in de Nooterhof bent.

Recensie *Geïllustreerd botanisch woordenboek*

Tekst: Carin van de Ploeg

Een tijd geleden schreef ik een recensie over de minigids stoeplantjes stoeplantjes.nl, waarin je meer informatie krijgt en dus ook meer respect voor de vaak genegeerde stoeplantjes in onze eigen leefomgeving.

Nu heeft KNNV Uitgeverij een prachtig nieuw boekje uitgegeven, dat hier heel mooi op aansluit: het geïllustreerd botanisch woordenboek.

Voor veel mensen is het pakken van een flora en het determineren van planten abracadabra. In de botanische wereld zijn er termen die pas echt gaan leven als je er vaker dan één keer mee bezig gaat, terwijl juist de plantenwereld een fascinerende wereld is.

Corinne Décarpentrie, natuurliefhebber en grafisch ontwerpster, vond dat ook en maakte dit prachtige boekwerkje dat ze zelf graag ter beschikking had gehad toen ze zich in de plantkunde ging verdiepen.

Ze beschrijft en tekende meer dan 1.500 botanische termen, zonder dat het alleen maar een plaatjesboek of een lijvig wetenschappelijk boekwerk wordt. Nog geen honderd pagina's, dus heel makkelijk mee te nemen in de rugzak of jaszak. Het boek begint met een inhoudsopgave

en inleiding, waarin o.a. de determinatie en taxonomische indeling (naamgeving) van een plant worden besproken.

Vervolgens worden vaatplanten (bomen, struiken, grassen, varens en paardenstaarten) besproken, daarna de bryofyten (mossen, levermossen en hauwmossen) en thallofyten (korstmossen en paddenstoelen). Waarbij 'besproken' niet de term is die de lading dekt: het boek staat vol met prachtige verhelderende en verklarende grafische tekeningen.

Tot slot is er een nawerk met woordenlijst, soortennamen en hun betekenis, een register van Nederlandse namen en een register van wetenschappelijke namen.

Naast de heldere illustraties die door hun grafische vormgeving heel begrijpelijk zijn, staan er foto's in het boek, die de tekst en illustraties ondersteunen.

Ook al ben je niet van plan om een plant op naam te brengen, dit boek geeft een goede mogelijkheid om je botanische basiskennis op een leuke en mooie manier op te krikken. En dát leert je weer anders naar planten te kijken.

Zo leer je wat sporenplanten zijn, wat een meristeem, wat een sporangium. Je leert het verschil tussen mannelijk en vrouwelijke katjes, alles over een bovenstandig, middenstandig of onderstandig vruchtbeginsel, je ziet waar een vrucht uit ontstaat en wat een schijn-

vrucht is. Er wordt uitleg gegeven over bloemkronen, bloeiwijzen, steunblaadjes, structuren van bomen en kruidachtige planten.

Dit boek is geen flora, maar een aanvulling op het gebruik ervan. Het helpt de (nog) ongeofende plantenliefhebber te kijken naar wat belangrijk is om een plant op naam te brengen. Het is echter niet alleen een 'geïllustreerd botanisch woordenboek', ook zonder een flora ernaast, is dit een prachtig boekje om te lezen, te bekijken en vooral vaak te gebruiken.

Tekst en illustraties door Corinne Décarpentrie, 96 pagina's, uitgeverij KNNV ISBN 978 90 5011 829 3 € 17,95 knnvuitgeverij.nl

Straten groen bij NLdoet

In januari hielp Groene Loper Zwolle 53 buurtinitiatieven uit Zwolle met hun financiële aanvraag bij Het Oranje Fonds. Met deze financiën hebben zij tijdens NLdoet op 11 en 12 maart de straat vergroend. Denk hierbij aan

boomspiegels, geveltuinen, buurttuinen of een insectenhotel. In totaal haalde Groene Loper Zwolle zo'n 20.000 euro aan landelijke financiering naar Zwolle voor het vergroenen van de leefomgeving.

Bewonersinitiatieven en organisaties plantten 2.000 m2 struiken

Groene Loper Zwolle gaf afgelopen weekend van 11 maart tevens 1.700 struiken aan 77 buurtinitiatieven, scholen, kinderopvang, sportverenigingen, zorginstellingen en andere maatschappelijke initiatieven. Onder het motto 'hapje voor jou, hapje voor mij' is dit een combinatie van struiken waar buurtbewoners vruchten van kunnen plukken en waar ook dieren van kunnen profiteren. Samen plantten zij 2.000 m2 aan struiken op openbare plekken in Zwolle.

Hapje voor jou, hapje voor mij

Groene Loper Zwolle heeft vier verschillende struikenpakketten samengesteld, die elk hulp bieden aan een specifieke

diersoort: de vleermuis, sleedoornpage, solitaire bij of de ringmus. De keuze van de soorten is gebaseerd op de Welkomstkaarten van Natuur voor Elkaar van de provincie Overijssel, waarin meer verteld wordt over de soorten, hun leefgebied, hun voedsel en het benodigde onderhoud. Maar niet alleen de dieren profiteren van deze struiken. Onder het motto van 'hapje voor jou, hapje voor mij' zijn er ook vruchten die inwoners kunnen plukken en eten. Zo zijn de struiken van waarde voor zowel mens als dier! Enkele soorten in deze struikenpakketten zijn de sleedoorn, meidoorn, gele kornoelje en de doornloze braam.

Natuuractiviteiten

KNNV Zwolle

Dinsdag 10 mei 2022 20.00 uur
Stadkamer Centrum

Elvira Werkman en Ben Koks:

de grauwe kiekendief

Elvira Werkman schrijft over de natuur op een weergalozes manier. Haar boek *De man op de dijk* over Ben Koks en zijn werk als vogelbeschermer in Noord-oost Groningen is in veel talen vertaald. Tijdens deze lezing vertelt Ben over zijn werk als onderzoeker en hoe hij door goede samenwerking met boeren de grauwe kiekendief van de ondergang redde. Elvira leest bijpassende passages voor uit haar boek. Deze duolezing

oogstte op veel plaatsen grote lof en een daverend applaus na afloop. Toegang leden KNNV en IVN € 2,50 – niet leden € 5,00 [zwolle.knnv.nl](http:// zwolle.knnv.nl)

IVN Zwolle

Zondag 22 mei 2022 14.00 uur
Het Engelse Werk

Vrolijk voorjaar - lentekriebels voor kinderen van 4 t/m 8 jaar

Zaterdag 28 mei 2022 6.00 uur
parkeerplaats Zandhove
Hollewandsweg 17 Zwolle

Vroege Vogelexcursie

Welke vogels zijn er zoal te zien in een stadspark? Veel! Laat je verrassen door het geweldige vogelorkest dat elke ochtend klinkt. De excursie zal ongeveer 2 uur duren. Neem je je verrekijker mee?

Het vergroenen van de leefomgeving heeft een positief effect op de gezondheid van mensen en draagt bij aan de leefbaarheid van de wijken. Groen zorgt voor droge(re) voeten na een flinke regenbui, biedt onderdak aan allerlei nuttige dieren en gaat opwarming van de stad tegen. In heel Zwolle maken betrokken bewoners de buurt samen groener, gezonder en prettiger. Daarom wil Groene Loper Zwolle nog meer burens, bewonersinitiatieven en maatschappelijke organisaties enthousiasmeren om hun eigen leefomgeving te vergroenen. Samen kunnen we het verschil maken en zorgen voor een klimaatbestendige, gezonde, maar vooral een groene samenleving!

Zondag 29 mei 2022 – 11.00 uur

De Glazen Engel Grote Markt 6 Zwolle

Stadswandeling natuur binnen de stadsgrachten

Zondag 3 juli 2022 14.00 uur

Welke insecten vliegen en kruipen er in de Struinwaard bij Berkum?

ivn.nl/afdeling/zwolle

Stadkamer Centrum

Dinsdag 7 juni 2022 15.30-17.00 uur
Upcycle Now! voor 7 t/m 12 jaar

Van afval kun je de mooiste dingen maken. Bijvoorbeeld een bijtje van kurk of een robot van plastic doppen of blik. Ontdek deze middag je eigen creativiteit en fantasie en wordt een afvalkunstenaar. Het levert je niet alleen een heel tof kunstwerk op, maar het is ook nog eens heel erg duurzaam.

Wat doet de nieuwe omgevingswet met het belang van Zwolse inwoners?

In januari stuurden de Milieuraad en Natuurplatform Zwolle een brief aan de gemeenteraad om hun teleurstelling uit te drukken over het gebrek aan mogelijkheden van inbreng van inwoners van Zwolle bij omgevingsplannen.

Blijkbaar hecht het gemeentebestuur alleen waarde aan goed vooroverleg met een besloten vereniging van vastgoedpartijen als het over gebiedsontwikkeling gaat. De bevolking en maatschappelijke organisaties worden pas achteraf over plannen geïnformeerd. Een wijze van handelen waarmee de gemeente de participatie volgens omgevingswet die in 2023 ingaat onjuist interpreteert.

Grote betrokkenheid inwoners

Milieuraad en Natuurplatform herinneren de raad eraan dat op de gemeentelijke omgevingsvisie vorig jaar 120 zienswijzen werden ingediend. Vooral om Zwolle de meest milieuvriendelijke groeistad van Nederland te laten worden en tegen een

door het gemeentebestuur voorgestelde excessieve economische groei.

De betrokkenheid van inwoners en organisaties liet zien dat de natuurwaarden van het hele Zwolse grondgebied door onafhankelijk onderzoek snel in kaart gebracht en door de gemeenteraad vastgesteld moeten worden. Natuurorganisaties hebben aangegeven graag mee te denken over de onderzoeksopdracht en de uitwerking van het onderzoeksresultaat om ecologische zones voor biodiversiteit te behouden en te herstellen.

Leg afspraken met inwoners vast

Volgens de Milieuraad en het Natuurplatform verliest de gemeenteraad invloed en draagvlak als ze instemt met een voorstel om plannen met minder dan 30 woningen in bestaand stedelijk gebied door burgemeester & wethouders te laten afhandelen.

30 woningen zijn zeker in oudere wijken, zoals Assendorp, een omvangrijke ingreep. Een ingreep waarvoor een ontwikkelaar straks binnen 8 weken toestemming kan krijgen zonder dat door de gemeente vooraf eisen gesteld zijn voor inbreng van betrokken buurtbewoners of organisaties.

Voor iedereen openbaar en transparant

Volgens de nieuwe omgevingswet blijft de gemeente verantwoordelijk voor de kwaliteit van deze participatie. Dat geldt ook voor een milieueffectrapportage als plannen aanzienlijke milieueffecten hebben.

Milieuraad en Natuurplatform willen natuur en milieuwaarden, maar ook lucht-, hitte- en watergevolgen daarom vooraf onafhankelijk en openbaar toegankelijk onderzoeken. Bij dat onderzoek moeten belanghebbenden worden betrokken. Hun opvattingen en wat daarmee gedaan wordt, moet duidelijk worden vastgelegd.

Brief en informatie milieuraadzwolle.nl

Maak van je tuin een spons

Tekst en foto: Loes la Faille

Door klimaatverandering krijgen we meer te maken met extreem weer. Bijna elk jaar sneuvelt er wel een hitte- of neerslagrecord. In Zwolle, de laagst gelegen stad van Overijssel is schade door wateroverlast een reële mogelijkheid.

Onderzoekers van Deltaris, hebben onderzocht wat er zou gebeuren als de 'waterbom' die ook Zuid Limburg trof, elders in Nederland gevallen zou zijn. Volgens de berekeningen zou een gebied zo groot als de helft van Nederland te maken kunnen krijgen met wateroverlast. De schade zou tot meer dan een miljard euro op kunnen lopen. Mogelijk zouden er langs de Overijsselse Vecht waterkeringen kunnen doorbreken blijkt uit het onderzoek.

In het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt in Zwolle 7,5 km van de 9 km van de stadsdijken versterkt. De soms onzichtbare stadsdijken lopen langs het Zwolle-IJsselkanaal en de zuidoever van het Zwartewater naar de keersluis Zwolle. En vanaf de keersluis langs de noord- en oostoever van het Zwartewater naar de

monding van de Vecht. De werkzaamheden starten in de loop van 2022 en worden in de loop van 2024 afgerond.

Zwolse tuineigenaren kunnen meehelpen wateroverlast te voorkomen door van hun tuin een spons te maken. Doordat er veel stenen in de stad liggen en helaas vaak ook in onze tuinen loopt het water snel weg in het riool. Bij hevige regenval kan het riool deze hoeveelheden niet altijd aan.

Door tegels te verwijderen en daar planten voor in de plaats te zetten kunnen we ons steentje bijdragen aan het voorkomen van wateroverlast. Er kan dan meer water de grond inlopen in plaats van rechtstreeks het riool in. Alleen onttogen is vaak niet genoeg. De bodem onder de tegels is vaak erg verdicht.

Om goed regenwater op te kunnen nemen moet de bodem waterdoorlatend gemaakt worden. Maak de eerste 20 cm tuingrond goed los. Daarna kun je een laag compost aanbrengen. Als het goed is doet de natuur de rest.

Ook een gazon kan goed regenwater opnemen. Zeker als je een gedeelte verdiept aanlegt. Een bloemrijk grasveld is makkelijker te onderhouden en draagt ook nog bij aan de biodiversiteit. Ook bomen kunnen bijdragen in het verminderen van wateroverlast.

Naast beplanting kun je een regenton plaatsen, een vijver graven, of infiltratiekragen aanleggen. In deze kragen kan regenwater ondergronds opgeslagen worden. Het water loopt vervolgens vertraagd in de bodem. Deze maatregelen zijn ook nuttig bij extreme droogte.

Oorwormenhuis maken

Tekst en foto: Carin van de Ploeg

Hoera! Het is voorjaar! De tuin wordt al weer lekker groen, overall komen bloemen en bladeren tevoorschijn, terwijl vlinders en andere insecten volop door de lucht dartelen.

Of je nu een grote tuin hebt of een klein balkon met potten, in de bodem zitten talrijke diertjes die onmisbaar zijn voor de biodiversiteit. Alles hangt met elkaar samen. Het is eten en gegeten worden. De kringloop van de natuur. Een bijenhôtel maken, rommelige plekjes voor egels, een heg aanplanten voor de mussen en merels, je kunt het groots aanpakken, maar ook het kleine telt mee.

Daarom gaan we een oorwormenhuisje maken. Oorwormen zijn de opruimers uit de natuur en net als pissebedden worden ze nog niet erg gewaardeerd. Oorwormen zijn gevleugelde insecten, maar vliegen zelden of nooit. Het zijn kruipende insecten, die achter loszittende schors of onder bladeren leven. Ze geven de

voorkeur aan een vochtige omgeving omdat ze gevoelig zijn voor uitdroging. Het zijn alleseters die leven van plantendelen, dood materiaal of kleine diertjes, zoals bladluizen.

Bijna alle oorwormen hebben twee tangachtige aanhangsels aan hun achterlijf. Dit dient eerder ter afschrikking dan ter verdediging, want een oorworm kan niet steken met zijn tang. Een 'kneep' van een oorworm is wel voelbaar, maar kan geen verwonding veroorzaken. Oorwormen verstoppen zich overdag en komen in de schemering of nacht tevoorschijn om voedsel te zoeken.

Oorwormen kennen broedzorg: het vrouwtje beschermt haar eitjes en jongen en de jongen blijven een tijd bij de moeder. Omdat oorwormen nuttig zijn én van vochtige plekjes houden om te wonen, kunnen we zelf heel makkelijk een huisje voor ze maken, dat je kunt ophangen in de tuin of op het balkon.

Nodig: een roodstenen bloempot, een handvol stro, een stevig touwtje van ongeveer 60 cm.

Neem het handvol stro en bind daar in het midden het touw omheen, zodat er twee gelijke stukken van ongeveer 30 cm overblijven. Steek deze stukken touw door het gat in de bloempot en trek het stro tot bovenin de bloempot. Nu kun je je oorwormenhuis nog versieren aan de buitenkant met Wasco (watervast) of watervaste stift. Daarna kun je je oorwormenhuis ophangen in de tuin of op je balkon. Het is niet erg als de bloempot nat of vochtig wordt, want oorwormen houden van een vochtige omgeving. En die vinden ze in het stro in de bloempot.

Folie om vaatwastabletten

Tekst en foto: Loes la Faille

Hoeveel vaatwastabletten zouden er dagelijks in Zwolle gebruikt worden? Er wonen 60.800 huishoudens in de gemeente Zwolle. Zo'n 61% van die huishoudens heeft een vaatwasser. Dat zouden dan zo ongeveer 37.000 vaatwassers zijn. Waarschijnlijk worden er in Zwolle alleen al duizenden vaatwastabletten in folie per dag gebruikt. Deze folies verdwijnen als microplastics in het milieu.

Op de verpakking van de vaatwastabletten die wij gebruiken staat een ingrediëntenlijst. Op deze verpakking staat niet te lezen waar de tabletten nu eigenlijk in verpakt zijn. Toch wel benieuwd hoe dat nou eigenlijk zit eens een mailtje naar de desbetreffende supermarkt gestuurd met de vraag wat er nou voor spul om de tabletten zit.

De supermarkt stuurde de vraag door naar de leverancier van de vaatwastabletten. Via de supermarkt kwam het volgende antwoord van de leverancier: De wateroplosbare folie bestaat uit polyvinylalcohol (PVA). Polyvinylalcohol lost op in water, wordt door

micro-organismen in energie, water en kool-dioxide omgezet, breekt niet af in microplastic en is 100% biologisch afbreekbaar.

Dezelfde vraag ook eens gesteld aan een deskundige van Milieu Centraal. Deze gaf een ander antwoord namelijk: Vaatwastabletten zitten meestal in een kunststof folie. De meeste merken gebruiken PVA of PVOH folie, ofwel polyvinylalcohol. Als het in aanraking komt met water, lost het op, maar het is in essentie gewoon plastic, waarbij "oplossen" ook wel gelezen kan worden als "valt uiteen in microplastics".

Sommige merken maken de claim "plastic-vrij" omdat er geen harde plastic flessen afval aan te pas komt. Sommige merken claimen dat het bioafbreekbaar is (en dus ecovriendelijk) alleen omdat het in water oplost, maar dat is niet terecht. Ook biologisch afbreekbare kunststof blijft erg lang in het milieu, afhankelijk van de omstandigheden. Dit veroorzaakt daar, net als niet-afbreekbare kunststoffen, milieuproblemen. Enige plastic vrije alternatieven zijn tabs met helemaal geen omhulsel of gewoon losse poeder.

Sinds we weten dat de folie om de tabletten slecht is voor het milieu prutsen we het vaatwasmiddel eruit en doen de tablet zonder verpakking in de machine.

Met de volgende tips kan de vaat in de machine zo milieubewust mogelijk worden gedaan. Spoel de vaat niet voor. Veeg of schraap de overtollige etensresten weg. Voorspoelen kost onnodig veel water en energie. Draai de vaatwasser pas als hij goed vol is. Zorg dat de waterstralen overal bij kunnen komen. Kies voor het eco-programma. Zo'n programma warmt het water langzaam op wat minder energie kost.

